

העלון נכתב על ידי: מנחם ריביץ

עצלון!

"אבל תחליט שאתה משחק חצי שעה... קח איתך שעון ואחרי חצי שעה בדיוק תפסיק ותלך ללמוד".

בפרק ד' בקהלת כתוב: "הַכָּסִיל חָבֵק אֶת-יָדָיו וְאָכַל אֶת-בָּשָׂרוֹ" ור' תנחום הירושלמי מפרש: המילה "כסיל" כאן משמשת במשמעות "עצל", שהעצלות שלו גורמת לו לנהוג כמנהג הכסילים, כאומר: אם ענייני העולם הזה אינם מטרה כשלעצמה והם מביאים רעות ומגרעות, הרי שמוטב לי לשלב את ידי ולנוח מן היסורים והמאמץ שבהשגת פרנסה או מסחר, ואם יש ברשותו דבר מאכל הוא אוכל אתו ומכלה אותו בהדרגה כאילו הוא מכרסם את בשרו ואוכל אותו ובסופו של דבר יאבד גופו ברעב, ואם לא יהיה ברשותו מה שיאכל הוא ימות ברעב באותו היום.

ובהרחבת משמעות העצלות וסוגיה מביא הרבינו בחיי בהקדמתו לפרשתנו את הפסוק "מחרף עצל לא יחרוש ושאל בקציר ואין" (משלי כ, ד) ומסביר ששלמה המלך ע"ה דרש בספר משלי לבאר את כל המדות הטובות כדי שיתרחק האדם מן המדות המגונות ויתקרב אל הטובות ובין המידות הביא את מדת הזריזות ומדת העצלות. ומסביר הרבינו בחיי שישנם ארבעה סוגים של עצל: יש עצל בביתו ויש עצל בגופו ויש עצל בנפשו ויש עצל בתורה ובמצות ובמעשים טובים, ומסביר:

יש עצל בביתו, כי מי שיצטרך לתקן תקרה בביתו אם יתקנה מיד יוכל לתקנה בהוצאה מועטת ואם יתעצל בדבר ויתרשל בו, סופו שיצטרך להוציא כל ממנו.

יש עצל בגופו, אם ישתדל האדם בעניני גופו וצרכי מזונותיו

כאשר היה האדמו"ר מטאלנא שליט"א בחור צעיר, נפש עם משפחתו בכפר סיטרין, ליד חיפה. באותו הזמן שהה כ"ק האדמו"ר בעל ה'בית ישראל' מגור זצ"ל בחיפה.

"יום אחד" – סיפר האדמו"ר מטאלנא – "התפללתי מנחה בשטיבל של גור בחיפה, ולאחר התפילה הזמין אותי ה'בית ישראל' לחדרו" ושם התנהל הדו שיח הבא:

"מה מעשיך כאן?" שאל אותי ה'בית ישראל'

"משפחתנו נופשת קרוב, בכפר סיטרין!" עניתי, "מה עשית היום?" הוסיף הבית ישראל להתעניין.

"שיחקתי"

"במה שיחקת?"

"בכדורגל"

"כמה זמן שיחקת?"

"אינני יודע..."

"שמעתי פעם" אמר ה'בית ישראל' "שמה שכתוב: 'אם בחוקותי תלכו... ופנית אליכם...' בברכות שבירך הקב"ה את עם ישראל, זה גם חלק מן הברכות, אתן לכם זמן ופנאי! ותמהתי" – המשיך ה'בית ישראל' את דבריו – "הרי בפסוקי הקללות גם נאמר 'ונתתי פני בכם...', אם כן, פניות זמן, זוהי ברכה או קללה?

"אך תירצתי, אמר ה'בית ישראל', שאכן זמן ופנאי יכולים להיות ברכה, אך ח"ו יכולים גם להיות קללה. אם אדם מנצל את הזמן שנתן לו הקב"ה לקיום תורה ומצוות, הרי זו ברכה גדולה אם יהיה לו הרבה זמן.

אבל אם חלילה הוא מבלה את זמנו להבלים, אין זאת ברכה כלל, וחובה עליו להפוך את זמנו לברכה. "אתה יכול לשחק..." סיים ה'בית ישראל' את דבריו לנער מטאלנא

אלא שראינו ברבינו בחיי שהגדרת העצל היא שאינו משתדל במה שצריך להשתדל באותו זמן שהוא ראוי להשתדל בו, כלומר עושה את הדבר הלא נכון בזמן הלא נכון.

והסיבה שאמר שלמה המלך "מחורף עצל לא יחרוש ושאל בקציר ואין" ולא בחורף כשם שאמר בקציר, עניינו מפני פחד החורף, כי כן דרכו של עצל שיטעון טענה למניעתו על הדבר, ומה שנמנע מהחרישה מפני עצלותו יתלה אותו לפחד הקור. כלומר שהעצל לא יאמר שהוא מתעצל מלעשות את מה שצריך, אלא שתמיד יהיו לו תירוצים למה הוא לא עושה את זה, רק בגלל החורף הוא לא זורע, בגלל שקר...

שלמה המלך מגנה תמיד את מדת העצלות כדי להמאיסה בעיני הבריות ושיתרחקו ממנה ושיתקרב אל מדת הזריזות, והוא שמוכיח ומזהיר בנמלה (שם ו) "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם", שאף על פי שהנמלה היא הפחותה שברמשים, ממנה צריך האדם ללמוד דבר חכמה בענין הזריזות שבה שהיא אוספת בזמן אחד מה שתאכל בזמן אחר שלא תוכל לאסוף בו, ועוד כי התבואה שירד עליה המטר היא מוציאה אותה אל הרוח כדי שתתגב ואחר כך תאסוף אותה ותהיה ראויה להשתמר.

עם מדת הזריזות יוכל האדם לקנות חיי העוה"ז ועם העצלות יוכל להפסידם, עם הזריזות יוכל לקנות חיי העוה"ב ועם העצלות יפסידם, עם מדת הזריזות יקיים המצות ויגיע לו מהם החיים והטוב והברכה, ועם העצלות יביא עליו המות והרע והקללה, שהרי הרשות נתונה לו לאדם. עצלנים כמו ביערות דרום אמריקה קשה למצוא, ב"ה אנחנו זזים, אנחנו עושים, השאלה היא מה אנחנו עושים ומתי? האם אנחנו עושים את המעשה הנכון בזמן הנכון, או שאולי את המעשה הלא נכון בזמן הלא נכון? וזה כל ההבדל בין הזריז לעצל, לדעת מה עושים בכל זמן, וכמו שאמר ה"בית ישראל", לפעמים אותו הדבר יכול להיות לטוב ויכול להיות לרע, הזמן הפנוי יכול להיות ברכה, והזמן הפנוי יכול להפך לקללה, כל השאלה זה איך מנצלים אותו.

וישמח בחלקו ויספיק לו הבינוני ולא יבקש המותרות, אז יוכל להשיגם, ואם יתעצל בהן ולא יחשוב בהן כלל ויסמוך על הנס ימות ברעב. **יש עצל בנפשו**, כלומר שיתעצל בתקון מדותיה לפי שהנפש במדותיה כדמיון האדמה, כשם שיש אדמה טובה נוחה להעבד ויש שעבודתה קשה ואף ע"פ כן אין העובד צריך להניחה להפסד ושיתרפה בה אלא שיעמול בה כפי כחו, ועל זה אמר שלמה ע"ה (שם יח) גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית, כן בנפשות יש נפש טובה שתקבל המוסר במעט תוכחות ומעט עמל, ויש נפש קשה להנהיגה להמשך אחר השכל, ואם הוא משתדל ועמל בתקון מדות נפשו כעמל העובד באדמתו אין ספק שימשיכנה מעט מעט אל המדות הטובות, ואם לא ינהיגו כראוי ויניח התאוה על דרכה הנה הוא משחית גופו ונפשו. **ויש עצל בתורה ובמצות ובמעשים טובים** אם הוא מתעצל בחכמת התורה ואיננו טורח במצות ובמעשים טובים בעולם הזה במה יזכה נפשו לעולם הבא, וזהו שאמר בכאן "מחורף עצל לא יחרוש ושאל בקציר ואין".

והכלל שאומר הרבינו בחיי הוא שהעצל לא משתדל במה שצריך להשתדל, בזמן שראוי להשתדל בו, והמשיל זאת לעובד אדמה שהוא יושב בטל בחורף שהוא זמן החרישה ולא חורש. וכבר דרשו רז"ל שהעולם הזה דומה לערב שבת והעולם הבא דומה לשבת, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת ומי שלא טרח מהיכן אוכל? בארו לנו כי כשם שיום השבת הוא יום מנוחה, ולא יום המעשה והטורח, כן העולם הבא עולם המנוחה והגמול ולא עולם המעשה. בעולם העשייה אנחנו צריכים לעשות, כדי שבעולם המנוחה יהיה לנו מה לאכול.

ביערות דרום אמריקה יש חיה שנקראת "עצלן", החיה הזאת מעבירה את כל ימיה על עץ אחד, בד"כ היא נמצאת על אותו העץ מרגע היוולדה ועד מותה, כשהיא יורדת ממנו רק כדי להתפנות. החיה הזאת בקושי זזה, התזוזה שלה כ"כ איטית שבימי החורף על הפרווה שלה צומחים עשבים. אבל אדם עצלן, לא דומה לחיה הזאת, הוא יכול להיות פעיל ונמרץ, לרוץ ולעשות דברים כל היום. ודאי שאחד שלא זז בכלל הוא עצלן כי הוא לא עושה כלום,

אצלול בא

ומגוון שיחות חדשות מחכות לכם. לקבלת הקטלוג המלא:

4663MR@GMAIL.COM

בא גם אתה להיות שותף בהפצת העלון

ותזכה את יקירך:

4663MR@GMAIL.COM

לעילוי נשמת: בנימין בן שמעון ז"ל, שרה בת אנשל ז"ל,
שולמית בת מנחם מענדל ז"ל, אברהם בן אפרים פישל ז"ל
ולרפואת: אברהם צבי בן בנימין

העלון השבוע

נתרם: